

УДК 796.615.825

Корягін В. М., Блавт О. З., Цьовх Л. П.

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНИХ МЕДИЧНИХ ГРУП

Розглянуті питання тестового контролю у фізичному вихованні студентів спеціальних медичних груп. Аналізом й узагальненням даних науково-методичної та спеціальної літератури окреслено та систематизовано процесуальні детермінанти формування педагогічної технології його реалізації. Установлено, що їхнє використання надасть системного характеру цьому процесу. Відтак, це забезпечить ефективність практичного втілення системи директив, які гарантують досягнення мети тестового моніторингу студентів із відхиленнями у стані здоров'я, для дієвої реалізації завдань їхнього фізичного виховання.

Ключові слова: студент, фізичне виховання, спеціальна медична група, педагогічна технологія, процесуальні детермінанти.

Постановка проблеми. Зважаючи на щорічне збільшення кількості студентів, які за станом здоров'я скеровані у спеціальні медичні групи (далі СМГ) для занять фізичним вихованням [4, 6], стан сучасної фізкультурно-оздоровчої роботи у ВНЗ нині є вельми актуальним питанням. У межах цієї проблематики нині особливої значущості набуває питання ефективності фізичного виховання студентів з відхиленнями у стані здоров'я.

Аналіз нинішнього поступу подій у цьому напрямі, переконливо доводять значущість та вказують на необхідність й актуальність робіт, спрямованих на забезпечення високого рівня дієвості фізичного виховання студентів СМГ у навчальних закладах вищої освіти, відповідним сучасним освітнім стандартам вищої школи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Звернення до теоретичних напрацювань засвідчує, що реалізація оздоровчої функції фізичного виховання студентів СМГ вимагає наявності дієвої системи контролю [3, 5]. Провідні фахівці галузі [2, 6] зосереджують увагу на своєрідності контролю студентів з відхиленнями у стані здоров'я. Як свідчить аналіз наявної науково-методичної літератури, до теперішнього часу існує вкрай обмаль рекомендацій щодо наукового обґрунтування та практичної реалізації тестового контролю у СМГ як у теоретичному, так і в практичному ракурсі. Відтак, незважаючи на накопичення значного обсягу теоретико-емпіричного матеріалу щодо контролю у фізичному вихованні, його аспекти у СМГ залишаються поза увагою науковців. На сьогодні практично відсутні дослідження тестового моніторингу студентів з відхиленнями у стані здоров'я: у сучасній вітчизняній літературі по суті немає посилань на конкретні наукові розвідки, які б висвітлювали точки зору на ці питання.

Підвищення якості контролю у СМГ, на думку авторитетних науковців, полягає у повноцінному використанні технологічного потенціалу, яка передбачає якісні зміни у його процесі [2, 5]. Аспектам формування педагогічних технологій нині приділяється все більша увага у наукових працях. Згідно даних наукових розвідок, технології притаманна суворо визначена система директив, які гарантують досягнення мети. Таким чином, упровадження технології забезпечує зменшення частки експромтів фахівців, спрямованих на досягнення запланованого результату. Останнє й стало чільним чинником проведення дослідження у визначеному керунку.

Мета роботи – виявлення процесуальних детермінант формування педагогічної технології реалізації концепції тестового контролю у фізичному вихованні СМГ.

Завдання дослідження:

1. Обґрунтувати поняття "педагогічна технологія" у фізичному вихованні.
2. Визначити педагогічні принципи, прийоми та протепсії її формування, що детермінують ефективність її реалізації в практичній діяльності фізичного виховання СМГ.

Методи й організація дослідження. Було використано такі методи теоретичного рівня: аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, індукція, узагальнення й систематизація для отримання теоретичних і емпіричних матеріалів, результати констатувального й формувального експериментів [2] та положення проектування педагогічних технологій [7].

Виклад основного матеріалу дослідження. Педагогічна технологія реалізації тестового контролю – це інтегрований процес з чітко окресленими ідеями і способами його організації [5, 7]. Процес її формування визначений дією детермінант. Грунтуючись на них, тестовий контроль у фізичному вихованні СМГ організовується так, щоб сприяти продуктивній реалізації його потенціалу.

Насамперед зазначимо, що однозначного тлумачення дефініції "педагогічна технологія" у педагогічній теорії та практиці на сьогодні не існує. Відтак, це поняття є змістовним узагальненням сутності визначень різних джерел. Педагогічна технологія тестового контролю, з одного боку, формує найбільш раціональні шляхи його реалізації, з іншого – виступає в якості системи способів, принципів і методів, застосовуваних у процесі моніторингу. Втім, однозначно, саме вона є основою побудови моделі навчально-виховного процесу фізичного виховання у навчальному закладі, його змісту, форм і засобів, які відображаються у педагогічних прийомах фізичного виховання, спрямованих на виконання його завдань і які забезпечують найефективніший перебіг цього процесу [2].

Вважається, що будь-яка педагогічна технологія є синтезом досягнень педагогічної науки і практики, поєднання традиційних елементів й інноваційних нововведень. Останнє може охоплювати й спеціалізовані технології, що застосовуються в інших галузях науки і практики. Зокрема, нові інформаційні технології, освітні, валеологічні, тощо. Загалом, процес моніторингу стає технологією тестового контролю тільки тоді, коли його було прогнозовано, визначено кінцеві результати та способи їхнього досягнення, створено умови для реалізації та контролю надано хід, а отримуваний результат максимально відповідає очікуваному, що можна діагностувати. Формування педагогічної технології реалізації тестового контролю у фізичному вихованні СМГ передбачає орієнтовний алгоритм, який зумовлює врахування необхідних етапів у її розробці й який обмежується низкою детермінант.

Методологічну основу формування технології тестового контролю складають наукові положення, що базуються на чільних положеннях теорії тестів. Відтак, у цьому процесі повинні бути задоволені такі методологічні запити:

- 1) концептуальність: в основі педагогічної технології – концепція тестового контролю;
- 2) системність: наявність у педагогічній технології усіх ознак системи: логіка процесу, взаємозв'язок усіх його частин, цілісність;
- 3) керованість, яка припускає можливість варіювання засобами і методами технології для корекції результатів;
- 4) ефективність: педагогічна технологія тестового контролю повинна гарантувати досягнення запланованого результату концепції;
- 5) відтворюваність, що передбачає можливість застосування педагогічної технології в інших освітніх установах.

Наступними детермінантами формування педагогічної технології реалізації тестового контролю у фізичному вихованні СМГ є визначення у ній неодмінних компонентів. Серед останніх: мета, завдання, архітектоніка, принципи, педагогічні умови її практичної реалізації й кінцевий результат. У структурі архітектоніки виокремлюють такі основні компоненти:

- концептуальний, який відображає чільні засади педагогічної технології;
- змістовий, який відображає мету, зміст контролю, методи, форми й засоби її реалізації;
- процесуальний, які містять положення, що забезпечують відтворення спроектованої педагогічної технології.

Формування педагогічної технології реалізації тестового контролю у фізичному вихованні СМГ передбачає обов'язкове виконання вимог принципів проектування. Як основні керівні норми дії, вони забезпечують її ефективну реалізацію: принцип доцільності цілеутворення, принцип цілісності технології тестового процесу, принцип відтворюваності технології в конкретному педагогічному середовищі для досягнення поставлених цілей, наявності змісту тестового процесу з вихідними параметрами психофізичного стану студентів та принцип встановлення спрямованості тестового процесу як сукупності діагностичної доцільності й об'єктивності контролю за його результатами, інструментальності технології, принцип адаптації процесу тестування до особливостей контингенту студентів СМГ. Сформульовані принципи проектування є засадничими положеннями у розробці моделі педагогічної технології реалізації тестового контролю у фізичному вихованні СМГ.

Для формування педагогічної технології реалізації змісту концепції тестового контролю у фізичному вихованні студентів СМГ для забезпечення виконання положень визначених принципів, необхідні методичні прийоми їхньої реалізації.

Так, вимоги принципу *доцільності цілеутворення* задає тестовому контролю певний зміст та порядок дій, який має сприяти досягненню цілей. Це відображається в меті та завданнях, як інструменту забезпечення реалізації концепції. Доцільні цілі тестового контролю мають бути реальними, конкретними, досяжними для студентів з урахуванням всіх лімітуючи факторів стану їхнього здоров'я.

Принципу *цілісності технології тестового процесу* передбачає єдність її структурної і змістової частин. Реалізація вимог цього принципу означає, що у ході розробки проекту системи тестового контролю студентів СМГ необхідно досягти взаємодії всіх її елементів. Означене забезпечували єдністю

і взаємозв'язком усіх складових процесу тестування (організаційно-методичної, змістової, оціночної), що загалом представляє собою дидактичну систему.

Принцип *відтворюваності технології в конкретному педагогічному середовищі* для досягнення поставлених цілей інтерпретується як основа незмінності технологічного алгоритму реалізації тестового контролю при роботі зі студентами СМГ у будь-якому навчальному закладі.

Принцип *наявності змісту тестового процесу з вихідними параметрами психофізичного стану студентів* та принцип *встановлення спрямованості тестового процесу як сукупності діагностичної доцільності й об'єктивності контролю* за його результатами реалізовували формуючи зміст визначених нами форм тестового контролю та параметрів, що характеризують рівень психофізичного стану студентів СМГ.

Виконання вимог принципу *інструментальності технології* знайшло відображення у детальному плануванні змісту тестового контролю для кожної нозологічної групи студентів СМГ. Цей принцип передбачає й використання інноваційних технічних засобів контролю для забезпечення достовірності моніторингової інформації.

Принцип *адаптації процесу тестування до особливостей контингенту студентів СМГ* реалізовувався при формуванні змісту системи тестового контролю, що передбачало розробку комплексу тестових випробувань та систем їхнього оцінювання для окремих нозологічних груп.

Відтак, формування педагогічної технології реалізації тестового контролю у фізичному вихованні СМГ де термінується *методичними прийомами* реалізації положень концепції. Втім, обсяг окреслених методичних прийомів не підлягають суворому обліку та регламентації, але вони значною мірою визначають ефективність контролю:

– *резонні прийоми*, що передбачають визначення стратегічної мети технології та її завдань для гарантованого досягнення мети;

– *організаційні прийоми*, визначають порядок і послідовність здійснення операцій тестового моніторингу;

– *технічні прийоми*, які визначають навчально-методичне забезпечення процесу тестового моніторингу.

Чільними особливостями формування педагогічної технології, що детермінують ефективність її реалізації в практичній діяльності фізичного виховання СМГ, є *педагогічні протепсії*. Педагогічні протепсії в контексті нашого дослідження, визначаються як система, яка забезпечує цілісний репродуктивний процес тестового моніторингу, ефективність організації контролю у СМГ загалом та його оптимальне функціонування. Фактично вони відображають взаємоузгодженість складових елементів педагогічної технології, ієрархічні зв'язки між її змістовними блоками [7]. Виділені педагогічні протепсії визначено саме як оптимальні:

1) *процесуальні*, які спрямовані на оптимальний вибір засобів тестового контролю;

2) *коригувальні*, які передбачають реалізацію принципів диференційованого підходу, доступності та індивідуалізації у процесі тестового контролю й оцінювання його результатів;

3) *змістові*, для реалізації концептуальної ідеї інтегрального підходу оцінювання досліджуваних параметрів у процесі тестового контролю;

4) *варіативні*, які утворюють інваріантну змістовну складову системи тестового контролю, та реалізації принципів оптимальності та оптимізації;

5) *фахові*, що вимагає кваліфікованого кадрового забезпечення для реалізації концептуальної ідеї підвищення якості кадрового забезпечення;

6) *упорядкувальні*, для реалізації засадничої ідеї концепції покращення матеріально-технічного забезпечення фізичного виховання у навчальних закладах та принципу динамічності.

Визначені педагогічні протепсії дозволяють забезпечити наступність та послідовність реалізації концепції тестового контролю, а отже вивести його на якісно новий рівень.

Висновки. Ефективна реалізація змісту тестового контролю у фізичному вихованні студентів СМГ забезпечується відповідною педагогічною технологією, яка представлена на кшталт конструкції, стратегії, алгоритму дій фахівця. Формування педагогічної технології реалізації тестового контролю у фізичному вихованні СМГ обмежено дією низки процесуальних детермінант. Серед виявлених: методологічні запити, визначення неодмінних компонентів, задоволення вимог принципів проектування педагогічних технологій; окреслених методичних прийомів реалізації цих принципів, педагогічні протепсії, що забезпечать відмінну реалізацію змісту технології в практичній діяльності. Втілення виявлених процесуальних детермінант формування педагогічної технології реалізації тестового контролю у фізичному вихованні СМГ уможливають здійснювати цей процес цілеспрямовано для забезпечення високої вірогідності досягнення кінцевого результату.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Подальші дослідження спрямовані на формування педагогічної технології реалізації концепції тестового контролю у фізичному вихованні СМГ.

Використані джерела

1. Барчуков И. С. Теоретические и практические основы физического обучения и воспитания студентов : учеб. / И. С. Барчуков, Е. А. Пеньковский. – М. : Инфо-М, 2006. – 368 с.
2. Блавт О. З. Концептуальні положення організації і формування змісту тестового контролю студентів у фізичному вихованні спеціальних медичних груп / О. З. Блавт // Молодіжний науковий вісник Східноєвроп. нац. ун-ту імені Лесі Українки. Серія: Фізичне виховання. – 2015. – Вип.19. – С. 50-55.
3. Волкова Л. М. Физическая культура студентов: состояние и пути совершенствования : монография / Л. М. Волкова, В. В. Евсеев, П. В. Половников. – [2-е изд]. – СПб. : СПб ГПУ, 2013. – 153 с.
4. Корягин В. М. Педагогічні умови формування рухової компетенції у фізичному вихованні студентів спеціальних медичних груп // В. М. Корягин, О. З. Блавт // Теорія та методика фізичного виховання. – 2016. – № 3. – С. 3-7. doi: <http://dx.doi.org/10.17309/tmfv.2016.3.1164>.
5. Корягин В. М. Тестовый контроль в физическом воспитании : монография / В. М. Корягин, О. З. Блавт. – Germany : LAP LAMBERT Academic Publishing is a trademark of: OmniScriptum GmbH & Co. KG – ISBN-13: 978-3-659-49381-2. – 2013. – 144 с.
6. Корягин В. М. Фізичне виховання студентів у спеціальних медичних групах : навч. пос. / В. М. Корягин, О. З. Блавт. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2013. – 488 с.
7. Фицула М. М. Педагогіка вищої школи / М. М. Фицула – К. : Академвидав, 2010. – 454 с.

Koryahin V. M., Blavt O. Z., Tsovh L. P.

**THE PROCEDURAL DETERMINANTS
OF FORMATION THE PEDAGOGICAL TECHNOLOGY OF TEST CONTROL
IN PHYSICAL EDUCATION THE STUDENTS
OF SPECIAL MEDICAL GROUP**

The implementation of recreational functions requires an effective control system of the students of special medical groups physical training. The paper discusses the problems of test control in the physical education of the special medical groups students. The relevance of the research in this area is to the steady increase of students of these groups is due. The pedagogical technology is a basis for the construction of the educational process of physical education in school, its content, form and means aimed at the implementation of its objectives and ensure effective progress of the process at the university. Purpose – the procedural determinants of formation of pedagogical technologies of test control concept in physical training of special medical groups to identify. Based on the theoretical analysis and compilation of scientific-methodical and special literature with results of previous studies of formation of pedagogical technology of its implementation there were identified and systematized procedural determinants. Among identified: the methodological questions, the definition of the indispensable components, requirements of the principles of designing educational technologies; definition of teaching methods of implementing these principles, the pedagogical conditions that ensure the realization of the excellent content of technology in practice. It was established that their application will provide the systemic nature of the process. Thus, it will ensure the effectiveness of the practical implementation of the system of directives that guarantee the goal of the test monitoring of students with disabilities in health, for the effective implementation of the tasks of their physical education. In incarnation revealed procedural determinants of formation of pedagogical technologies of test control in physical education of special medical groups. It is necessary to carry out this process specifically to provide high probability of achieving the end result.

Key words: *student, physical education, special medical group, educational technology, procedural determinants.*

Стаття надійшла до редакції 31.01.2017 р.